

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ
МЕДИЦИНИ
КАФЕДРА ЕПІЗООТОЛОГІЇ ТА ПАРАЗИТОЛОГІЇ**

Робоча програма(силабус)освітнього компонента

Основи ветеринарного сервісу

обов'язковий

Реалізується в межах освітньої програми

«Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»

(назва)

за спеціальністю 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»

на другому (магістерському 6 р.) рівні вищої освіти

Суми – 2022

Розробник: О.І. Касяненко, д.в.н., професор.

(підпис)

(прізвище, ініціали) (вчений ступінь та звання, посада)

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри епізоотології та паразитології (назва кафедри)	Протокол від «15» червня 2022 року № 15	
	Завідувач кафедри	<u>О.І. Касяненко</u> (підпис) Касяненко О.І. (прізвище, ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньої програми

Т.І. Фотіна
(підпис)

Фотіна Т.І.

(ПІБ)

Декан факультету, де реалізується освітня програма

О.Л. Нечипоренко

(підпис)

Нечипоренко О.Л.

(ПІБ)

Рецензія на робочу програму (додається) надана:

Р.В. Петров
(ПІБ)

С.М. Назаренко
(ПІБ)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

Т.Бар
(підпис)

(Т.Барамін)
(ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 29.06 2022 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Основи ветеринарного сервісу			
2.	Факультет/кафедра	Факультет ветеринарної медицини/кафедра епізоотології та паразитології			
3.	Статус ОК	обов'язковий			
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)	212 Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза.			
5.	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркових ОК)	211 Ветеринарна медицина			
6.	Рівень НРК	7 рівень			
7.	Семестр та тривалість вивчення	9 семестр, 15 тижнів			
8.	Кількість кредитів ЄКТС	4,0			
9.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота (заняття)			Самостійна робота
		Лекційні	Практичні/семінарські	Лабораторні	
		8	-	14	
10.	Мова навчання	Українська			
11.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Завідувач кафедри, д.в.н., професор Касяненко О.І.			
11.1	Контактна інформація	Корп. 3, каб. 81, Тел.: +8(096) 069 09 02; viber +8(095) 615 39 02 oksana_kasjanenko@ukr.net			
12.	Загальний опис освітнього компонента	Освітній компонент «Основи ветеринарного сервісу» - як наукова дисципліна вивчає організацію ветеринарної діяльності в різних галузях виробництва, переробки та реалізації продуктів тваринництва на засадах вільного підприємництва. Вона досліджує форми проявлення об'єктивних економічних законів ринку в конкретних умовах виробництва та споживання ветеринарних товарів, надання платних ветеринарних послуг.			
13.	Мета освітнього компонента	Метою викладання навчальної дисципліни в нових умовах праці фахівець ветеринарної медицини повинен знати правильні орієнтири своєї підприємницької діяльності, досягти максимального рівня задоволення потреб власників тварин у ветеринарних товарах та послугах, а також уміти управляти організаціями, підприємствами, структурними підрозділами, атакою трудовими, фінансовими, виробничими, технологічними інформаційними ресурсами, та епізоотичним, інфекційними			

		іншими біологічними процесами. Такі вимоги потребують ак умулювання і раціонального використання знань з ветеринарних, біотехнологічних, соціально-економічних дисциплін. Основна мета вивчення дисципліни - дати студентам основи знань та навичок з управління ветеринарними організаціями, підприємствами, ресурсами, виробничими і біологічними процесами; забезпечення результативності господарюючих структур, а також маркетингової діяльності спрямованої на задоволення потреб ветеринарної медицини і власників тварин у ветеринарних товарах
14.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Освітній компонент базується на основі вивчення ОК: Організація та економіка ветеринарної справи
15.	Політика академічної доброчесності	Під час вивчення ОК не допускаються будь-які прояви академічної недоброчесності. Інструментами протидії порушенням академічної доброчесності є системи Plagiarism check algorithm . У випадку виникнення порушень реагування відбувається відповідно до нормативної документації щодо академічної доброчесності учасників освітнього процесу в Сумському НАУ (https://sna.u.edu.ua/viddil-zabezpechennya-yakosti-osviti/zabezpechennya-yakosti-osviti/akademichna-dobrochesnist/). При виявленні порушення академічної доброчесності виконане завдання не зараховується і направляє на повторне виконання.
16	Посилання на MOODLE	https://cdn.sna.u.edu.ua/moodle/course/view.php?id=2611

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен аналізувати і застосовувати на практиці законодавчу базу в галузі ветеринарного законодавства щодо:	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП)						Як оцінюється РНД
	ПРН1	ПРН2	ПРН4	ПРН5	ПРН18	ПРН19	
ДРН1. Економічна сутність, завдання та функції ветеринарного сервісу	+	+				+	- опитування теоретичних питань, - виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, - тестування

							самостійної роботи
ДРН2. Малий та середній бізнес – основаринкової економіки.	+	+		+	+	+	– опитування теоретичних питань, – виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, – тестування, виконання завдань
ДРН3 Приватна ветеринарна практика.	+	+	+	+	+	+	– опитування теоретичних питань, – виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, – тестування, виконання завдань
ДРН4. Ліцензування в галузі «ветеринарна медицина».	+		+	+	+	+	– опитування теоретичних питань, – виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, – тестування, виконання завдань
ДРН5. Ціноутворення в сфері ветеринарного сервісу.	+	+		+			– опитування теоретичних питань, – виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, – тестування, виконання завдань
ДРН6. Бізнес–планування у ветеринарній медицині.	+	+		+			– опитування теоретичних питань, – виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, – тестування, виконання завдань
ДРН7. Менеджмент у ветеринарній медицині	+	+			+	+	– опитування теоретичних питань, – виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, – тестування, виконання завдань

ДРН8. Маркетинг у ветеринарній медицині;	+	+			+	+	- опитування теоретичних питань, - виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях, - тестування, виконання завдань

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу			Рекомендована література
	Аудиторна робота		Сам. роб.	
	Лк	Лаб. з.		
Тема 1. Економічна сутність, завдання та функції ветеринарного сервісу	2	-	12	1,2,3,4,5,6,7,8,9
Тема 2. Малий та середній бізнес – основа ринкової економіки.	2	2	14	1,2,3,4,5,6,7,8,9
Тема 3. Приватна ветеринарна практика.	2	2	12	1,2,3,4,5,6,7,8,9
Тема 4. Ліцензування в галузі «ветеринарна медицина».	-	2	12	1,2,3,4,5,8,9
Тема 5. Ціноутворення в сфері	-	2	12	1,2,5,6,7,8,9

ветеринарного сервісу.				
Тема 6. Бізнес-планування у ветеринарній медицині.	2	2	12	1,2,3,4,5,6,7,8,9
Тема 7. Менеджмент у ветеринарній медицині.	-	2	12	1,2,3,4,5,6,7,8,9
Тема 8. Маркетинг у ветеринарній медицині.	-	2	12	1,2,3,4,5,6,7,8,9
Всього	8	14	98	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем під час аудиторних занять, консультацій)	Кількість годин	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати студент самотійно)	Кількість годин
ДРН1. Економічна сутність, завдання та функції ветеринарного сервісу	Методи викладання заджерелом знань: <i>Словесні:</i> розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, інструктаж. <i>Наочні:</i> демонстрація, ілюстрація, спостереження. Активні методи: (використання технічних засобів навчання, використання навчальних та контролюючих тестів) Інтерактивні методи викладання: (використання мультимедійних технологій, електронних таблиць.	2	Методи навчання за джерелом знань: <i>Словесні:</i> робота з книгою (читання, переказ, виписування, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, опорних конспектів), <i>Наочні:</i> спостереження. Методи навчання за характером логіки пізнання (<i>аналітичний, метод синтезу, індуктивний метод, дедуктивний метод, традуктивний метод</i>). Активні методи (мозкова атака, рішення кросвордів, диспути, круглі столи, бінарні заняття, ділові та рольові ігри, групові дослідження). Інтерактивні технології навчання (використання мультимедійних технологій, діалогове навчання, співробітництво студентів (кооперація)	12
ДРН2.	Методи викладання заджерелом знань:	4	Методи навчання заджерелом знань:	14

<p>Малий та середній бізнес – основа ринкової економіки.</p>	<p><i>Словесні:</i> розповідь, пояснення, бесіда (евристична і непродуктивна), лекція, інструктаж. <i>Наочні:</i> демонстрація, ілюстрація, спостереження. Активні методи: (використання технічних засобів навчання, використання навчальних та контролюючих тестів) Інтерактивні методи викладення: (використання мультимедійних технологій, електронних таблиць).</p>		<p><i>Словесні:</i> робота з книгою (читання, переказ, виписування, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, опорних конспектів), <i>Наочні:</i> спостереження. Методи навчання за характером логіки пізнання (аналітичний, метод синтезу, індуктивний метод, дедуктивний метод, традитивний метод). Активні методи (мозкова атака, рішення кросвордів, диспути, круглі столи, бінарні заняття, ділові та рольові ігри, групові дослідження). Інтерактивні технології навчання (використання мультимедійних технологій, діалогове навчання, співробітництво студентів (кооперація)).</p>	
<p>ДРНЗ Приватна вершина практики.</p>	<p>Методи викладення за джерелом знань: <i>Словесні:</i> розповідь, пояснення, бесіда (евристична і непродуктивна), лекція, інструктаж. <i>Наочні:</i> демонстрація, ілюстрація, спостереження. Активні методи: (використання технічних засобів навчання, використання навчальних та контролюючих тестів) Інтерактивні методи викладення: (використання мультимедійних технологій, електронних таблиць).</p>	<p>4</p>	<p>Методи навчання за джерелом знань: <i>Словесні:</i> робота з книгою (читання, переказ, виписування, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, опорних конспектів), <i>Наочні:</i> спостереження. Методи навчання за характером логіки пізнання (аналітичний, метод синтезу, індуктивний метод, дедуктивний метод, традитивний метод). Активні методи (мозкова атака, рішення кросвордів, диспути, круглі столи, бінарні заняття, ділові та рольові ігри, групові дослідження). Інтерактивні технології навчання (використання мультимедійних технологій, діалогове навчання, співробітництво студентів (кооперація)).</p>	<p>12</p>

<p>ДРН4. Ліцензування галузі «ветеринарна медицина».</p>	<p>Методи викладення з джерелом знань:<i>Словесні:</i> розповідь, пояснення, бе сіда (евристична і репродуктивна), лекція, інструктаж. <i>Наочні:</i> демонстрація,</p>	<p>2</p>	<p>Методи навчання за джерелом знань: <i>Словесні:</i> робота з книгою (читання, переказ, виписування, к онспектування, виготовлення таблиць, графіків, опорних конспектів), <i>Наочні:</i></p>	<p>12</p>
	<p>ілюстрація, спостереження. Ак тивні методи: (використання технічн их засобів навчання, використання навчальних та контролюючих тестів) Інтерактивні методи викладення: (використання мультимедійних технологій, е лектронних таблиць.</p>		<p>спостереження. Методи навчання за характером логіки пізнанн я (аналітичний, метод синтезу, індуктивний метод, дедуктивний метод, традитивний м етод). Активні методи (мозкова атака, рішення кросвордів, диспути, круглі столи, бінарні заняття, ділові та рольові ігри, групові до слідження). Інтерактивні технології навчання (вик ористання мультимедійних технологій, діалогове навчання, співробітництво студентів (кооперація)</p>	
<p>ДРН5. Ціноутворення в сфері ветеринар ного сервісу.</p>	<p>Методи викладення з джерелом знань:<i>Словесні:</i> розповідь, пояснення, бе сіда (евристична і репродуктивна), лекція, інструктаж. <i>Наочні:</i> демонстрація, ілюстрація, спостереження. Активні методи: (використання техні чних засобів навчання, використання навчальних та контролюючих тестів) Інтерактивні методи викладення: (використання мультимедійних технологій, е лектронних таблиць.</p>	<p>2</p>	<p>Методи навчання за джерелом знань: <i>Словесні:</i> робота з книгою (читання, переказ, виписування, к онспектування, виготовлення таблиць, графіків, опорних конспектів), <i>Наочні:</i> спостереження. Методи навчання за характером логіки пізнанн я (аналітичний, метод синтезу, індуктивний метод, дедуктивний метод, традитивний м етод). Активні методи (мозкова атака, рішення кросвордів, диспути, круглі столи, бінарні заняття, ділові та рольові ігри, групові до слідження). Інтерактивні технології навчання (вик ористання мультимедійних технологій, діалогове навчан</p>	<p>12</p>

			ня, співробітництво студентів(кооперація)	
ДРН6. Бізнес – планування уветеринарній медицині.	Методи викладення заджерелом знань: <i>Словесні:</i> розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, інструктаж. <i>Наочні:</i> демонстрація, ілюстрація, спостереження. Активні методи: (використання технічних засобів навчання, використання навчальних та контролюючих тестів) Інтерактивні методи викладення: (використання мультимедійних технологій, електронних таблиць.	4	Методи навчання за джерелом знань: <i>Словесні:</i> робота з книгою (читання, переказ, виписування, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, опорних конспектів), <i>Наочні:</i> спостереження. Методи навчання за характером логіки пізнання (<i>аналітичний, метод синтезу, індуктивний метод, дедуктивний метод, традуктивний метод</i>). Активні методи (мозкова атака, рішення кросвордів, диспути, круглі столи, бінарні заняття, ділові та рольові ігри, групові дослідження). Інтерактивні технології навчання (використання мультимедійних технологій, діалогове навчання, співробітництво студентів(кооперація).	12
ДРН7. Менеджмент уветеринарній медицині	Методи викладення заджерелом знань: <i>Словесні:</i> розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, інструктаж. <i>Наочні:</i> демонстрація, ілюстрація, спостереження. Активні методи: (використання технічних засобів навчання, використання навчальних та контролюючих тестів) Інтерактивні методи викладення: (використання мультимедійних технологій, електронних таблиць.	2	Методи навчання за джерелом знань: <i>Словесні:</i> робота з книгою (читання, переказ, виписування, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, опорних конспектів), <i>Наочні:</i> спостереження. Методи навчання за характером логіки пізнання (<i>аналітичний, метод синтезу, індуктивний метод, дедуктивний метод, традуктивний метод</i>). Активні методи (мозкова атака, рішення кросвордів, диспути, круглі столи, бінарні заняття, ділові та рольові ігри, групові дослідження). Інтерактивні технології навчання (використання мультимедійних технологій, діалогове навчання,	12

			співробітництво студентів(кооперація)	
ДРН8. Маркетинг у ветеринарній медицині;	<p>Методи викладення за джерелом знань: <i>Словесні:</i> розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, інструктаж. <i>Наочні:</i> демонстрація, ілюстрація, спостереження.</p> <p>Активні методи: (використання технічних засобів навчання, використання навчальних та контрольючих тестів) Інтерактивні методи викладення: (використання мультимедійних технологій, електронних таблиць.</p>	2	<p>Методи навчання за джерелом знань: <i>Словесні:</i> робота з книгою (читання, переказ, виписування, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, опорних конспектів), <i>Наочні:</i> спостереження.</p> <p>Методи навчання за характером логіки пізнання (<i>аналітичний, метод синтезу, індуктивний метод, дедуктивний метод, традуктивний метод</i>).</p> <p>Активні методи (мозкова атака, рішення кросвордів, диспути, круглі столи, бінарні заняття, ділові та рольові ігри, групові дослідження).</p> <p>Інтерактивні технології навчання (використання мультимедійних технологій, діалогове навчання, співробітництво студентів(кооперація)</p>	12

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Діагностичні оцінювання (зазначається за потреби)

5.2. Сумативне оцінювання

5.2.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали /Вагау загальній оцінці	Дата складання
1.	Тематичне опитування	20 балів / 20 %	Щотижня
2.	Виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях	20 балів / 20 %	Згідно з розкладу
3.	Тестування	15 балів / 15 %	Впродовж 7-8 тижнів
4.	Доповідь з презентацією за тематикою самостійного вивчення дисципліни	15 балів / 15 %	Згідно графіку здачі м одулів
5.	Іспит	30 балів / 30%	Згідно з розкладу

5.2.2. Критерії оцінювання

Компонент ¹	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно ²
Тематичне опитування	<i><12 балів</i>	<i>12-15 балів</i>	<i>15-18 балів</i>	<i>20 балів</i>
	Студент може відтворити тільки окремі фрагменти з курсу.	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Виконання завдань на лабораторно-практичних заняттях	<i><12 балів</i>	<i>12-15 балів</i>	<i>15-18 балів</i>	<i>20 балів</i>
	Вимоги щодо завдань не виконано	Більшу частину завдань виконано з використанням основних теоретичних положень, студент з труднощами пояснює правила вирішення лабораторно-практичних завдань. Виконання індивідуальних контрольних завдань значно формалізовано, відсутнє глибоке розуміння роботи	Студент засвоїв основний матеріал, тарозуміє основні мієвіконує лабораторно-практичні завдання, має пропозиції щодо напрямку їх вирішення. Розуміє основні положення, що є важливими в курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядалися з викладачем, але допускає незначну кількість неточностей.	Здобувач реально усвідомлює теоретичний матеріал дисципліни та виконання лабораторно-практичних робіт, здатен аналізувати та співставляти отримані результати на основі набутих знань дисципліни, уміє практично навичок
Тест множинного	<i>≤ 5 балів</i>	<i>6–9 балів</i>	<i>10–13 балів</i>	<i>14–15 балів</i>

вибору	Студент дає правильну відповідь на декілька питань ($\leq 33\%$ правильних відповідей).	Студент має певні знання, передбачені в програмі дисципліни, володіє основними положеннями, що вивчаються і дає правильну відповідь на декілька питань (34–59% правильних відповідей).	Студент в загальному добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, і дає правильну відповідь на декілька питань (60–89% правильних відповідей).	Студент демонструє повний міцний знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі дисципліни, правильно дає відповідь на питання тесту (90–100% правильних відповідей).
Оформлення та презентаційна доповідь самостійно опрацьованого матеріалу	<i>< 9 балів</i> Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у студента відсутні. Студент не виконав самостійно опрацювання матеріалу.	<i>10-19 балів</i> Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни студент виконав, але окремі складові відсутні або недостатньо опрацьовані, студент працював пасивно.	<i>20-39 балів</i> Знає основні положення, що мають визначальне значення при виконанні самостійної роботи / індивідуальних завдань. Помилки у відповідях несуттєвими.	<i>40-45 балів</i> Виконано усі вимоги, завдання, продемонстровано креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми.

5.3. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Усний зворотній зв'язок після вивчення тем 1,2,3,4,5,6,7,8	2,4,6,8,10,12,14,15 тижні семестру
2	Письмовий зворотній зв'язок після вивчення тем 1-3, 4-8	8,15 тижні семестру
3	Письмовий зворотній зв'язок від викладача під час роботи над лабораторно-практичними завданнями	Протягом 1 тижня після виконання
4	Усний зворотній зв'язок від викладача після доповіді з презентацією з теми та самої роботи з вивчення дисципліни	Протягом занять

6.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Методичне забезпечення

1. Фотін А.І., Фотін Г.А., Фотін О.В. Методичні рекомендації «Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з ветеринарної практики та порядок контролю за їх додержанням» Суми СНАУ, 2008, стор 10
2. Фотін А.І., Фотін Г.А., Фотін О.В. Методичні рекомендації «Ліцензійні

умови провадження господарської діяльності з виробництва ветеринарних медикаментів і препаратів, оптової, роздрібною торгівлі ветеринарними медикаментами і препаратами» Суми СНАУ, 2008, стор 18.

3. Фотін А.І., Фотіна Г.А., Фотін О.В. Методичні рекомендації «Основні елементи такої комплексної маркетингової концепції та видів маркетингу у ветеринарній медицині.» Суми СНАУ, 2010, стор 21

4. Фотін А.І., Фотіна Г.А., Фотін О.В. Методичні рекомендації «Штатний розпис та посадові класи співробітників приватного підприємств ветеринарної медицини» Суми СНАУ, 2010, стор 18.

5. Фотін А.І., Фотіна Г.А. Методичні рекомендації «Механізми створення власного бізнесу у ветеринарній медицині» Суми СНАУ, 2008, стор 20.

Базова

6. І.М. Брюховецький «Основні підприємницької діяльності та агробізнесу», Суми. Вид. «Козацький вал», 2001 р., с-472.

7. Ільчук М.М. Основні підприємницької діяльності та агробізнесу, Київ «Вища освіта», 2002

Допоміжна

8. Закон України «Про ветеринарну медицину», Київ, 2008.

9. Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», Київ 2000. 10. Положення та інструкції Міністерства Аграрної політики України.

11. Журнал «Ветеринарна медицина

України» 12. Журнал «Тваринництво України»